

sint inter se contraria quæ loquuntur. Ipsi certe dicunt, et invidiosissime sibi conqueri videntur, quod eos in nostram communionem violento legum imperio coarctamus. Hoc utique nullo modo faceremus, si res eorum possidere vellemus. Quis avarus quærit compossessorem? Quis dominandi cupiditate inflammatus, vel fastu dominationis elatus desiderat habere consortem? Ipsos certe attendant quondam suos jam nostros socios et fraterna nobis dilectione conjunctos, quemadmodum sua teneant, non solum quæ habebant, sed etiam nostra quæ non habebant. Quæ tamen, si pauperum compauperes sumus, et nostra sunt et illorum: si autem privatim, quæ nobis sufficiant, possidemus, non sunt illa nostra, sed pauperum quorum procuracionem quodammodo gerimus. non proprietatem nobis usurpacione damnabili vindicamus.

XXXVI. Quidquid ergo nomine Ecclesiarum partis Donati possidebatur, Christiani Imperatores legibus¹ religiosius cum ipsis Ecclesiis ad Catholicam transire jusserunt. Cum ergo nobis sint earumdem Ecclesiarum pauperes, qui eisdem possessiunculis alebantur; ipsi potius foris positi, desinant concupiscere aliena; sed intrent in unitatis societatem, ut pariter gubernemus, non illa tantum quæ dicunt sua, verumetiam quæ dicuntur et nostra. Scriptum est enim: « Omnia vestra sunt, vos autem » Christi, Christus autem Dei². » Sub illo capite, in uno ejus corpore unum simus, et de istis talibus rebus faciamus quod scriptum est in Actibus Apostolorum; « Erat » illis anima una et cor unum: et nemo dicebat aliquid » proprium, sed erant illis omnia communia³. » Amemus quod cantamus: « Ecce quam bonum et quam jucundum, habitare fratres in unum⁴: » ut sic experiantur

¹ In cod. Theod. l. 52. de hæreticis. — ² 1 Cor. III, 22, 23. — ³ Act. IV, 32. — ⁴ Psal. CXXXII, 1.

et sciant quam veraciter ad eos clamet mater Catholica, quod scribit beatus Apostolus ad Corinthios: « Non » quæro quæ sunt vestra, sed vos¹. »

XXXVII. Si autem consideremus quod dictum est in libro Sapientiæ: « Ideo justi tulerunt spolia impiorum²: » Item quod legitur in Proverbiis: « Thesaurizantur autem » justis divitiæ impiorum³; » tunc videbimus non esse quærendum, qui habeant res hæreticorum, sed qui sint in societate justorum. Scimus quidem illos tantam sibi arrogare justitiam, ut eam se jactent non solum habere, sed etiam aliis hominibus dare. A se quippe dicunt justificari eum, quem baptizaverint; ubi nihil eis restat, nisi dicere illi qui baptizatur ab eis, ut in baptizatorem suum credat. Cur enim non faciat, quando Apostolus dicit: « Credenti in eum qui justificat impium, deputatur fides » ejus ad justitiam⁴? » In ipsum ergo credat, si eum ipse justificat, ut deputetur fides ejus ad justitiam. Sed puto quod etiam ipsi se ipsos horreant, si tamen ista vel cogitare dignantur. Justus enim et justificans non est, nisi Deus. Potest autem et de istis dici quod dicit Apostolus de Judæis: « Quia ignorantes Dei justitiam, et suam volentes constituere, justitiæ Dei non sunt subjecti⁵. »

XXXVIII. Absit autem ut quisquam nostrum ita se justum dicat, ut aut suam justitiam velit constituere, id est, quasi a se ipso sibi datam, cum dicatur ei: « Quid » enim habes, quod non accepisti⁶? » aut sine peccato se esse jactare audeat in hac vita, sicut ipsi in nostra collatione dixerunt in ea se esse Ecclesia, quæ jam non habet maculam, aut rugam, aut aliquid hujusmodi⁷: nescientes hoc modo in eis compleri, qui vel post baptismum continuo, vel dimissis debitis, quæ dimittenda in oratione

¹ 2 Cor. XII, 14. — ² Sap. X, 19. — ³ Prov. XIII, 22, juxta LXX. — ⁴ Rom. IV, 5. — ⁵ Id. X, 3. — ⁶ 1 Cor. IV, 7. — ⁷ Ephes. V, 27.

poscuntur, de hoc exeunt corpore : in tota vero Ecclesia tunc futurum, ut sit omnino non habens maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi, quando dicendum erit : « Ubi est, mors, victoria tua? Ubi est, mors, aculeus » tuus? Aculeus enim mortis est peccatum¹. »

XXXIX. In hac autem vita, ubi corpus quod corrumpitur aggravat animam, si Ecclesia eorum jam talis est, non ergo dicant Deo, quod Dominus nos orare docuit : « Dimitte nobis debita nostra. » Cum enim in baptismo cuncta dimissa sunt, ut quid hoc poscit Ecclesia, si jam etiam in hac vita non habet maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi? Contemnant et apostolum Joannem clamantem in Epistola sua : « Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos decipimus, et veritas in » nobis non est. Si autem confessi fuerimus peccata nos- » tra, fidelis est et justus, qui dimittat nobis peccata, et » mundet nos ab omni iniquitate². » Propter hanc spem dicit universa Ecclesia : « Dimitte nobis debita nostra³, » ut non superbientes, sed confitentes mundet nos ab omni iniquitate⁴, atque ita sibi Dominus Christus exhibeat in illa die gloriosam Ecclesiam non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid ejusmodi; quam modo « Mundat la- » vacro aquæ in verbo : » quia neque aliquid remanet in baptismo, quod non dimittatur omnium præteritorum peccatorum; (si tamen ipse baptismus non frustra foris habeatur, sed aut intus detur, aut si jam foris datus est, non foris cum illo remaneatur :) et quidquid ab eis, qui post acceptum baptismum hic vivunt, infirmitate humana contrahitur quarumcumque culpæ, propter ipsum lavaerum dimittitur. Neque enim aliquid prædest non baptizato dicere : « Dimitte nobis debita nostra. »

¹ 1 Cor. xv, 55, 56. — ² 1 Joan. i, 8. — ³ Matth. vi, 12. — ⁴ Ephes. v, 27.

XL. Ita modo mundat Ecclesiam suam lavacro aquæ in verbo, ut tunc eam sibi exhibeat non habentem maculam aut rugam, aut aliquid ejusmodi, totam scilicet pulchram atque perfectam, quando absorbebitur mors in victoriam. Nunc ergo in quantum viget in nobis quod ex Deo nati sumus, ex fide viventes, justi sumus¹. In quantum autem reliquias mortalitatis ex Adam trahimus, sine peccato non sumus. Et illud enim verum est : « Qui na- » tus est ex Deo, non peccat² : » et illud verum est, « Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos » decipimus, et veritas in nobis non est³. » Dominus itaque Christus et justus est, et justificans : nos autem justificati gratis per gratiam ipsius. Non autem justificat nisi corpus suum⁴, quod est Ecclesia. Et ideo si corpus Christi tollit spolia impiorum, et corpori Christi thesaurizantur divitiæ impiorum, non debent impii foris remanere, ut calumnientur, sed intrare potius ut justificentur.

XLI. Unde et illud quod de die judicii scriptum est : « Tunc stabunt justi in magna constantia adversus eos, » qui se angustiaverunt, et abstulerunt labores eorum⁵, » non utique sic intelligendum est, quia stabit Chananæus adversus Israël, cum Chananæi abstulerit labores Israël; sed stabit Nabuthæus adversus Achab, quoniam labores Nabuthæi abstulit Achab. Chananæus quippe impius, Nabuthæus justus. Eodem modo non stabit paganus adversus Christianum, qui abstulit labores ejus, quando idolorum expoliata vel diruta⁶ sunt templa; sed stabit Christianus adversus paganus, qui abstulit labores ejus, quando Martyrum strata sunt corpora. Sic ergo non stabit hæreticus adversus Catholicum, qui abstulit labores

¹ 1 Cor. xv, 54. — ² 1 Joan. iii, 9. — ³ Id. i, 8. — ⁴ Rom. iii, 24. — ⁵ Sap. v, 1. — ⁶ *Al. donata.*

ejus, quando prævaluerunt leges catholicorum Imperatorum; sed stabit Catholicus adversus hæreticum, qui abstulit labores ejus, quando furores prævalebant impiorum Circumcellionum. Ipsa quippe Scriptura solvit quæstionem, quæ non ait: Tunc stabunt homines, sed « Tunc » stabunt Justī. » Et ideo « In magna constantia, » quia in bona conscientia.

XLII. Justus autem hîc nemo est justitia sua, id est, tanquam sibi a se ipso facta; sed, ut dicit Apostolus: « Sicut unicuique Deus partitus est mensuram fidei¹. » Sequitur autem et adjungit: « Sicut enim in uno corpore » multa membra habemus, omnia autem membra non in » eundem actum habent: ita multi unum corpus sumus » in Christo². » Ac per hoc nemo potest esse justus, quandiu fuerit ab unitate hujus corporis separatus. Quemadmodum enim membrum si præcidatur ab hominis vivi corpore, non potest tenere spiritum vitæ: sic homo qui præciditur de Christi justī corpore, nullo modo potest spiritum tenere justitiæ, etiamsi figuram membri teneat, quam sumpsit in corpore. In hujus ergo compagem corporis veniant, et labores suos non domnandi cupiditate, sed bene utendi pietate possideant. Nos autem voluntatem nostram, ut jam dictum est, ab hujus cupiditatis sordibus, quolibet inimico judicante purgamus; quando eos ipsos quorum labores dicuntur, ut nobiscum et illis et nostris in societate catholica utantur, quantum valemus inquirimus.

XLIII. Sed hoc est, inquiunt, quod nos movet: Si injusti sumus, quare nos quæritis? Quibus respondemus: Quærimus vos injustos, ne permaneatis injusti. Quærimus perditos, ut de inventis gaudere possimus, dicentes: « Mortuus erat frater et revixit, perierat et inventus est³. »

¹ Rom. xii, 3. — ² Ibid. 4. — ³ Luc. xv, 32.

Quare ergo me, inquit, non baptizas, ut abluas a peccatis? Respondeo: Quia non facio injuriam characteri Imperatoris, cum errorem corrigo desertoris. Quare, inquit, apud te vel pœnitentiam non ago? Imo nisi egeris, salvus esse non poteris. Quomodo enim gaudebis te esse correctum, nisi doleas fuisse perversum? Quid ergo, inquit, apud vos, cum ad vos transimus, accipimus? Respondeo, non quidem accipitis baptismum, qui vobis extra compagem corporis Christi inesse potuit, prodesse non potuit: sed accipitis unitatem spiritus in vinculo pacis, sine qua nemo poterit videre Deum, et charitatem, quæ, sicut scriptum est, « Cooperit multitudinem » peccatorum¹. » Quod tam magnum bonum, sine quo nec linguas hominum et Angelorum, nec scientiam omnium sacramentorum, nec prophetiam, nec tantam fidem qua montes transferantur, nec omnia quæ possidet homo distributa pauperibus, nec corporis in ignibus passionem prodesse aliquid, Apostolus testis est²: hoc ergo tam magnum bonum, si parvum vel nullum putatis, merito infeliciter erratis: merito si in unitatem catholicam non transitis, peritis.

XLIV. Si ergo, inquiunt, oportet ut nos extra Ecclesiam et adversus Ecclesiam fuisse pœniteat, ut salvi esse possimus, quomodo post istam pœnitentiam apud vos clerici, vel etiam episcopi permanemus? Hoc non fieret, quoniam revera (quod fatendum est) fieri non deberet, nisi pacis ipsius compensatione sanaretur. Sed sibi hoc dicant, et multo maxime humiliter doleant, qui in tanta morte præcisionis jacent, ut isto quodam vulnere matris catholice reviviscant. Cum enim præcisus ramus inseritur, fit aliud vulnus in arbore, quo possit recipi, ut vivat qui sine vita radicis peribat: sed cum receptus recipienti

¹ 1 Petr. iv, 8. — ² 1 Cor. xiii, 3.

coaluerit, et vigor consequitur et fructus. Si autem non coaluerit, ille quidem arescit, sed vita arboris permanebit. Est enim et tale inserendi genus, ut nullo præciso ramo qui intus est; ille qui foris est inseratur, non tamen nullo, sed vel levissimo arboris vulnere. Ita ergo et isti cum ad radicem catholicam veniunt, nec eis quamvis post erroris sui poenitentiam honor clericatus vel episcopatus aufertur, fit quidem aliquid tanquam in cortice arboris matris contra integritatem severitatis: verumtamen quia neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat¹, ad Dei misericordiam precibus fuis coalescente insitorum pace ramorum, charitas cooperit multitudinem peccatorum.

XLV. Ut enim constitueretur in Ecclesia, ne quisquam post alicujus criminis poenitentiam clericatum accipiat, vel ad clericatum redeat, vel in clericatu maneat, non desperatione indulgentiæ, sed rigore factum est disciplinæ: alioquin contra claves datas Ecclesiæ disputabitur, de quibus dictum est: « Quæ solveritis in terra, » soluta erunt et in coelo². » Sed ne forsitan etiam detectis criminibus, spe honoris ecclesiastici animus intumescens superbe ageret poenitentiam, severissime placuit, ut post actam de crimine damnabili poenitentiam, nemo sit clericus, ut desperatione temporalis altitudinis medicina major et verior esset humilitatis. Nam et sanctus David de criminibus mortiferis poenitentiam egit, et tamen in honore suo perstitit³. Et beatum Petrum, quando amarissimas lacrymas fudit, utique Dominum negasse poenituit, et tamen Apostolus mansit. Sed non ideo supervacua putanda est posteriorum diligentia, qui ubi saluti nihil detrahebatur, humilitati aliquid addiderunt, quo salus tutius muniretur, experti credo aliquorum fictas poeni-

¹ 1 Cor. iii. 7. — ² Matth. xvi. 19. — ³ 2 Reg. xii. 13, et xxiv. 17.

tentias per affectatas honorum potentias. Cogunt enim multas invenire medicinas, multorum experimenta morborum. Verum in hujusmodi causis ubi per graves dissensionum scissuras non hujus aut illius hominis est periculum, sed populorum strages jacent, detrahendum est aliquid severitati, ut majoribus malis sanandis charitas sincera subveniat.

XLVI. Habeant ergo isti de præterito detestabili errore, sicut Petrus habuit de mendaci timore, amarum dolorem; et veniant ad Ecclesiam Christi veram, hoc est matrem Catholicam: sint in illa clerici, sint episcopi utiliter, qui contra illam fuerunt hostiliter. Non invidemus, imo amplectimur, optamus, hortamur, et quos in viis et sepibus invenimus, intrare cogimus; etsi nondum quibusdam persuademus quia non res eorum; sed ipsos quærimus. Apostolus Petrus quando Salvatorem negavit, et flevit, et Apostolus mansit: nondum acceperat promissum Spiritum sanctum. Sed multo magis isti eum non acceperunt, ubi a corporis compage divisi, quod solum corpus vivificat Spiritus sanctus, extra Ecclesiam et contra Ecclesiam Ecclesiæ sacramenta tenuerunt, et tanquam civili bello nostris contra nos erectis signis armisque pugnaverunt. Veniant, fiat pax in virtute Jerusalem, quæ virtus charitas est. Cui sanctæ civitati dictum est, « Fiat pax in virtute tua, et abundantia in » turribus tuis¹. » Non se extollant adversus maternam sollicitudinem, quam pro ipsis, et pro tantis populis, quos decipiunt vel decipiebant, colligendis et habuit et habet: non superbiant, quia sic eos suscipit: non referant ad elationis suæ malum quod facit ipsa propter pacis bonum.

XLVII. Sic multitudinibus per schismata hæreses

¹ Psal. cxxi. 7.

pereuntibus subvenire consuevit. Hoc displicuit Lucifero¹, quia factum est in eis suscipiendis atque sanandis, qui veneno perierant Ariano: et cui displicuit in tenebras cecidit schismatis, amisso lumine charitatis. Hoc erga istos ab initio servavit Africana catholica ex episcoporum sententia, qui in Ecclesia Romana inter Cæcilianum et partem Donati judicaverunt, damnatoque uno quodam Donato², qui auctor schismatis fuisse manifestatus est, cæteros correctos etiamsi extra Ecclesiam ordinati essent in suis honoribus suscipiendos esse censuerunt: non quod etiam foris ab unitate corporis Christi possent habere Spiritum sanctum; sed maxime propter eos, quos foris positi possent decipere, et a susceptione illius muneris impedire: deinde ut etiam ipsorum infirmitas lenius excepta intus sanabilis fieret, jam nulla pertinacia claudente oculos cordis adversus evidentiam veritatis. Quid autem aliud etiam ipsi cogitaverunt, quando Maximianistas, quos in sacrilego, sicut eorum concilium³ indicat, schismate damnaverant, et in quorum jam locum alios ordinauerant, posteaquam viderunt ab eis populos non recedere, ne omnes perderent, in suis honoribus receperunt; et baptismo, quem foris ab eis damnati dederant, nullam contradictionem quæstionemque moverunt? Quare ergo mirantur, aut quærentur, aut calumniantur quod eos sic suscipimus pro vera pace Christi, et non recordantur quid ipsi fecerint pro vana, quæ contra Christum est, pace Donati? Quod eorum factum si contra eos teneatur et intelligenter asseratur, quid omnino respondeant non habebunt.

XLVIII. Quod autem dicunt, Si peccavimus in Spiritum sanctum, quia exsufflavimus baptismum vestrum,

¹ Calaritano episcopo. Vide lib. de Agone Christiano, c. 30. — ² Casensi Nigrensi. — ³ Bagaitanum.

ut quid nos quæritis, cum remitti nobis hoc peccatum omnino non possit, dicente Domino, « Qui peccaverit in » Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc » sæculo, neque in futuro¹: » non attendunt, quia secundum istum sensum nemo liberandus est. Quis enim non loquitur adversus Spiritum sanctum, et peccat in eum, sive qui nondum est Christianus, sive qui est hæreticus Arianus, aut Eunomianus, aut Macedonianus, qui eum dicunt esse creaturam; aut Photinianus, qui ejus omnino negat aliquam esse substantiam, sed unum tantummodo esse Deum Patrem; sive alii hæretici, quos commemorare longum est? nulli ergo istorum liberandi sunt? Aut ipsi Judæi, quibus Dominus hoc objecit, si in eum crederent, non erant baptizandi? Non enim ait Salvator, In baptismo remittetur: sed, « Non remittetur, inquit, neque in hoc sæculo, neque in futuro. »

XLIX. Intelligant ergo non omne, sed aliquod significatum esse peccatum in Spiritum sanctum, quod omnino non remittetur. Sicut enim cum dixisset, « Si non » venirem, peccatum non haberent²; » utique non omne peccatum intelligi voluit; quandoquidem pleni erant multis magnisque peccatis: sed aliquod proprium peccatum, quod si non haberent, possent illis omnia dimitti quæ habebant, id est, quod in eum venientem non crediderunt; hoc enim non haberent peccatum, si non veniret: sic etiam cum dixit, « Qui peccaverit in » Spiritum sanctum, » vel, « Qui verbum dixerit adversus Spiritum sanctum³, » non utique omne quod in Spiritum sanctum peccatur facto sive dicto, sed aliquod certum et proprium intelligi voluit. Hoc est autem duritia cordis usque ad finem hujus vitæ, qua homo

¹ Matth. xii, 32. — ² Joan. xv, 22. — ³ Matth. xii, 32.

recusat in unitate corporis Christi, quod vivificat Spiritus sanctus, remissionem accipere peccatorum. Cum enim dixisset Discipulis, « Accipite Spiritum sanctum; » continuo subiecit, « Si cui dimiseritis peccata, dimittentur ei: si cui tenueritis, tenebuntur¹. » Huic ergo dono gratiæ Dei quicumque resisterit et repugnaverit, vel quoquo modo fuerit ab eo alienus, usque in finem hujus temporalis vitæ, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro: hoc scilicet tam grande peccatum, ut eo teneantur cuncta peccata, quod non probatur ab aliquo esse commissum, nisi cum de corpore exierit. « Quandiu vero hic vivit, eum, sicut dicit Apostolus, patientia Dei ad poenitentiam adducit². » Sed si ipse perseverantissima iniquitate, sicut consequenter adjungit Apostolus, « Secundum duritiam cordis sui et cor impenitens, thesaurizat sibi iram in die iræ et revelationis justi judicii Dei³, » non remittetur ei neque in hoc sæculo, neque in futuro.

L. Isti autem cum quibus agimus, vel de quibus agimus, non sunt desperandi: adhuc enim sunt in corpore: sed non quærant Spiritum sanctum, nisi in Christi corpore, cujus habent foris sacramentum, sed rem ipsam non tenent intus cujus est illud sacramentum; et ideo sibi iudicium manducant et bibunt. Unus enim panis sacramentum est unitatis; quoniam sicut Apostolus dicit, « Unus panis, unum corpus multi sumus⁴. » Proinde Ecclesia catholica sola corpus est Christi, cujus ille caput est Salvator corporis sui. Extra hoc corpus neminem vivificat Spiritus sanctus; quia, sicut ipse dicit Apostolus, « Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris » per Spiritum sanctum qui datus est nobis⁵. » Non est

¹ Joan. xx, 22. — ² Rom. ii, 4. — ³ Ibid. 5. — ⁴ I Cor. x, 17. — ⁵ Rom. v, 5.

autem particeps divinæ charitatis, qui hostis est unitatis. Non habent itaque Spiritum sanctum, qui sunt extra Ecclesiam. De illis quippe scriptum est, « Qui se » ipsos segregant, animales, Spiritum non habentes¹. » Sed nec ille eum percipit, qui fictus est in Ecclesia, quoniam et inde scriptum est, « Sanctus enim Spiritus disciplina effugiet fictum². » Qui ergo vult habere Spiritum sanctum, caveat foris ab Ecclesia remanere, caveat in eam simulatus intrare: aut si jam talis intravit, caveat in eadem simulatione persistere, ut veraciter coalescat arbori vitæ.

LI. Prolixum tibi librum direxi, et tuis fortasse occupationibus onerosum. Si ergo potuerit tibi vel partibus legi, dabit tibi Dominus intellectum, ut habeas quid respondeas eis corrigendis atque sanandis, quos etiam tibi ipsi tanquam fidei filio mater Ecclesia, ubi potueris, et quomodo potueris, sive ipse loquendo et respondendo, sive ad doctores Ecclesiæ perducendo, in adiutorio Domini corrigendos sanandosque commendat.

¹ Jud. xix. — ² Sap. i, 5.

EPISTOLA CLXXXVI¹.

Domino beatissimo et in Christi visceribus germanitus amplec-
tendo, plusquam dici potest desiderabili fratri et coëpiscopo
PAULINO (23), ALYPIUS et AUGUSTINUS.

*Alypius et Augustinus Paulino episcopo, ipsum plenius
instituentes adversus Pelagii hæresim.*

I. TANDEM aliquando providit Deus nobis litterarum fidelissimum perlatores omnium nostrum merito charissimum fratrem Januarium, per quem etiamsi non scriberemus, omnia quæ circa nos sunt possit sinceritas tua tanquam per viventem atque intelligentem epistolam noscere. Pelagium, quem credimus, ut ab illo distingueretur qui Pelagius Tarenti dicitur, Britonem fuisse cognominatum (24), quod ut servum Dei dilexeris, novimus: nunc autem quemadmodum diligas, ignoramus. Nam et nos non solum dileximus, verumetiam diligimus eum. Sed aliter nunc diligimus, aliter aliquando dileximus: tunc enim quia nobis recte fidei videbatur; nunc autem ut ab iis, quæ inimica et adversa gratiæ Dei sentire dicitur, illius misericordia liberetur. Nam cum hoc de illo aliquandiu fama jactaret, non utique facile credendum fuit; solet quippe fama mentiri: sed propius ut crederemus accessit, quod librum quemdam ejus, ea prorsus persuadere molientem, quæ gratiam Dei per unum mediatorem Dei et hominum hominem Jesum

¹ Alias cvi. quæ autem 186 erat, nunc in Appendice est 5. — Scripta circa medium an. 417.

Christum generi humano impertitam, de fidelium cordibus creditam deleant, legimus, traditum nobis, a famulis⁴ Christi, qui eum talia docentem studiosissime audierant, fuerantque sectati. Cui quidem libro, eisdem rogantibus, quia id fieri oportere videbamus, tacito nomine auctoris, ne offensus insanabilior redderetur, unius nostrum disputatione² responsum est. Quod libro id continetur, et multipliciter atque abundanter assertitur, quod etiam quibusdam litteris³ agit ad tuam venerationem datis, ubi dicit se non debere existimari sine gratia Dei defendere liberum arbitrium, cum possibilitatem volendi atque operandi, sine qua nihil boni velle atque agere valeremus, a Creatore nobis insitam diceret: ut videlicet hæc intelligatur doctore ipso gratia Dei, quæ paganis atque Christianis, impiis et piis, fidelibus atque infidelibus communis est.

II. Hæc mala, quibus Salvatoris evacuaretur adventus, ubi hoc possumus dicere quod de Lege dicit Apostolus, « Si per naturam justitia, ergo Christus gratis » mortuus est⁴, » refellebamus, ut poteramus, in cordibus eorum, qui ista sentirent, ut his cognitis, etiam ille, si fieri posset, non lacessitus ista emendaret; atque ita et pernicios destrueretur erroris, et hominis verecundiæ parceretur. Sed postea quam ad nos litteræ de Oriente venerunt, eandem causam apertissime ventilantes, nullo modo jam qualicumque episcopali auctoritate deesse Ecclesiæ debueramus. Missæ sunt itaque de hac re ex duobus conciliis, Carthaginensi et Milevitano⁵, relationes ad apostolicam Sedem, antequam Gesta ecclesiastica, quibus apud episcopos provinciæ Palæstinæ Pelagius perhibetur esse purgatus, vel in manus nostras, vel in

¹ Timasio et Jacobo. — ² Lib. de Natura et Gratia. — ³ Vide lib. de Gratia Christi c. 35. — ⁴ Galat. 11, 21. — ⁵ Epist. 175 et 176.